

VedvarendeEnergi: Tiden efter COVID-19 kræver fokus på uddannelse, mere medbestemmelse og værdiskabelse for den brede befolkning. 7 konkrete forslag.

Miljøorganisationen VedvarendeEnergi, april 2020

Flere organisationer i g2-gruppen, Dansk Industri, IDA og andre har foreslået forskellige gode (og mindre gode) initiativer for sikre arbejdspladser og velstand efter corona krisen. Her kan nævnes fremrykkelse af investeringer, udbud af vindmølleparker, store varmepumper, electrofuels, cykelinfrastruktur og elektrificering af transport. I miljøorganisationen VedvarendeEnergi bakker vi selvfølgelig op om de gode grønne forslag.

Samtidig vil vi gerne sætte fokus et andet sted: **Den almindelige borger og den mindre forbruger.**

Indtil videre har hjælpepakkedebatten hovedsageligt drejet sig om de samfundsøkonomiske effekter. Men initiativer og støtte efter corona krisen skal have en effekt på det individuelle niveau og sikre lokale jobs. For at hjælpe borgerne at koble genoprejsningen efter covid-19 men en hurtigere grøn omstilling, skal der sættes mere fokus på efteruddannelse og vidensformidling, mere medbestemmelse og værdiskabelse for den brede befolkning.

Vi skal bringe Danmark tættere på et miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtigt samfund. Genrejsning efter corona krisen skal ikke blive til gavn for de få. Derfor fremlægger vi her syv konkrete forslag med borgeren i fokus og som skal sikre at hele befolkningen er med. Forslagene er til inspiration, både for Christiansborg politikere og for kommunerne, der nu har nye muligheder med afskaffelsen af investeringsloftet. Efter oversigten på denne side følger detaljerede beskrivelser af forslagene med indikative budgetrammer. Vi uddyber gerne, hvis der er interesse.

1. Grøn efteruddannelsesindsats

Vi foreslår en pulje til efteruddannelse og omskoling. Den skal hjælpe medarbejdere, der mister deres arbejde i forbindelse med covid-19, med at finde nyt arbejde i grønne brancher.

2. Klimainformationer og vidensunivers sikrer grøn prioritering

Forbruget skal komme i gang igen efter corona krisen. Desværre fastholder manglende information os i et langt mere klimabelastende forbrug end mange af os ønsker. Bedre klimainformationer om produkter, internethandel, ferier, genanvendelse, byggeri, renovering m.m. kan understøtte både økonomien og den grønne omstilling.

3. Klimatjek fører til flere energirenovationer

Et klimatjek kan ikke kun sætte gang i udfasning af olie- og gasfyr men også være med til at sikre, at større renoveringer bliver sat i gang og omfatter klimatilpasning – det gælder både private husstande og boligforeninger. Derfor foreslår vi gratis klimatjek, omfattende både energibesparelser, energiomstilling og klimatilpasning.

4. Bedre lånemuligheder i yderområder

Mange borgere i yderområder vil gerne renovere deres huse og udskifte olie- eller gasfyr. Men for mange er det svært at få favorable lån med sikkerhed i ejendommen. Derfor foreslår vi en statsgaranti til lån på op til 200.000 kr. per bolig, samt til SMVer til energiforbedringer, lån i op til 20 år.

5. Socialøkonomisk beskæftigelsesindsats for at få flere reparationer og mere genbrug

For at øge genbrug og reparationer, foreslår vi støtte til socialøkonomiske virksomheder og NGOer, der vil tilbyde reparationer, upcycling m.m. Med støtte kan socialøkonomiske virksomheder og NGOer ansætte medarbejdere, der har svært ved at finde arbejde i klassiske fuldtidsstillinger.

6. Grøn omstillingspulje til civilsamfundet

Vi foreslår, at man opretter en pulje som civilsamfundet kan søge til etablering og drift af grønne projekter. Puljen skal understøtte borgernes engagement i den grønne omstilling. Det kan ikke kun gavne økonomien men sikre langsigtet opbakning til grønne tiltag.

7. Mere åbenhed og debat omkring finansiering af hjælpepakker og investeringer

Hjælpepakker må ikke som efter finanskrisen 2008 bevare klimabelastende industrier eller bliver til gavn for de få. Konkret foreslår vi at der oprettes et prioriteringsforum med bred deltagelse for stimulus efter coronakrisen.

Detaljerede forslag

I det følgende er detaljerede beskrivelse af de 8 forslag. Som nævnt uddyber vi gerne forslag, budgetoverslag m.m.

I den kommende tid skal investeres i genopretning efter covid-19. Det bør bidrage til den grønne omstilling; men det er helt afgørende, at man fra politisk side sikrer, at hverken stimuluspakker efter corona-krisen eller den grønne omstilling skaber nye sociale skel og øger uligheden, hverken på individuelt niveau eller mellem by og land. Vi er nødt til at forbinde den grønne omstilling med den sociale bundlinje for at lykkes med et bæredygtigt samfund i fremtiden.

Men hjælpepakker og investeringer efter finanskrisen 2008 kom især de mest ressourcestærke med boliger og aktiver til gode. Cheføkonom i Saxo Bank Steen Jakobsens fastslog i Information i 2018: "Der er ikke sket noget. Verden i dag er i samme tendens, som den var i 2006 og 2007. Hvor al vækst mere eller mindre bliver genereret af øget gældsætning. Der er en meget lille produktivitetsvækst, og man har som følgeeffekt også fået en øget ulighed i samfundet, der er begyndt at manifestere sig som politiske problemer."

Når der i den kommende tid skal investeres i stimuluspakker, kan staten og kommuner spille en vigtig rolle for at sikre, at fremtidens værdiskabelse fordeles bredt i samfundet. De følgende syv forslag til stimulustiltag vil både bidrage til den grønne omstilling og til en brede fordeling af samfundets værdiskabelse.

1. Grøn efteruddannelsesindsats

Vi foreslår en pulje til efteruddannelse og omskoling. Den skal hjælpe medarbejdere, der mister deres arbejde i forbindelse med covid-19, med at finde nyt arbejde i fremtidens grønne brancher. Desuden støttes de grønne brancher med kvalificeret arbejdskraft.

På kort sigt skal der oprettes en fleksibel efteruddannelsesordning, som grønne erhverv kan trække på, når de mangler arbejdskraft, og som kan engagere erhvervsskoler og højere læreanstalter.

Budget: Aktuelt kan en del klares indenfor eksisterende rammer, der skal gøres mere fleksible, hvor man trækker på undervisningsressourcer, der ikke anvendes fuldt ud pga. corona krisen. Hvis der det kommende år f.eks. skal efteruddannes et antal personer, svarende til 2000 person-år kursister, primært i kortere forløb, skal der engageres omkring 200 årsværk i lærerkræfter, svarende til knapt 100 mio. kr. Det er her antaget at der i gennemsnit er 10 kursister per underviser.

2. Klimainformationer og vidensunivers sikrer grøn prioritering

Som forbrugere har vi ikke meget viden om, hvordan vi kan reducere forbrugets klimabelastning. Det fastholder os i et langt mere klimabelastende forbrug end mange af os ønsker, også når vi starter op igen efter corona krisen. Derfor skal der være bedre klimainformationer om produkter, internethandel, ferier, genanvendelse, byggeri, renovering m.m. Bedre oplysninger kan stimulere et (grønnere) forbrug og sikre bedre og indimellem billigere alternativer.

NGOer kan bidrage med at udvikle og formidle klimainformation omkring det daglige forbrug – uden at have en kommerciel bagtanke eller prioriteringer af bestemte udbydere. Som eksempel har vi i VedvarendeEnergi udarbejdet en CO₂-beregner i samarbejde med TV2. Næste skridt kunne være mere detaljerede miljø- og klimaberegnere med en bedre formidling af konkrete bæredygtige, CO₂-reducerende løsninger, kampagne og lancering af faciliterede online diskussion- og informationsfora. Vi er enige med Dansk Industri, at der er "brug for informationskampagner for at give viden og få borgerne, virksomheder m.m. til at ændre adfærd".

Budgetramme: 5 mio. kr. per år til en omfattende udvikling og løbende vedligeholdelse og videreudvikling af miljø- og klimaberegnere, kampagne, faciliterede online fora.

3. Klimatjek fører til flere energirenovationer

I forbindelse med energirenovationer foreslår IDA et fradragsberettiget Klimatjek. Et klimatjek kan ikke kun sætte gang i udfasning af olie- og gasfyr men også være med til at sikre, at større renoveringer bliver sat i gang i private husstande og boligforeninger. Klimatjek kan også omfatte klimatilpasning, f.eks. sikring mod oversvømmelser. Det er vores erfaring, bl.a. fra Energitjenesten; at hvis indsatsen skal stimulere efterspørgslen på kort sigt, skal der tilbydes gratis klimatjek, om både energibesparelser, energiomstilling og klimatilpasning.

Den kommende energisparordning fra 2021 vil have væsentlig færre midler og kan derfor forventes at have mindre effekt. Der er derfor gode grunde til en ekstra indsats. Energitjenesten har i mange år med stor succes hjulpet med

energirådgivning og har arbejdet tæt sammen med kommuner om at bringe energiforbruget i danske husstande ned. Udover husstande er der også behov for en ekstra indsats i de mindre virksomheder, derfor foreslår vi at mindre virksomheder, SMVer, tilbydes energiomstillingsrådgivning.

Den vurderede effekt er en besparelse på 10.000 kWh/bolig, 20.000 kWh/ erhverv, inkl. omstillinger fra olie-gasfyr til varmepumper (gennemsnit af nogle med store indsatser og nogen uden indsatser). Med 20.000 boliger og 2.000 erhverv giver det en forventet reduktion af slutenergiforbruget på 240 mio. kWh (860 TJ). Effekten er meget afhængig af ydre forhold, f.eks. lånemuligheder, se nedenfor. Denne vurdering er baseret på erfaringer fra Energitjenesten.

Budgetramme: 80 mio. kr. i 2020-2021, dækkende 20.000 gratis klimatjek og 50% tilskud til 2.000 energiomstillingsrådgivninger til SMV'er.

4. Bedre lånemuligheder i yderområder

Mange borgere i yderområder vil gerne renovere deres huse og udskifte deres olie- eller gasfyr. Men for mange er det svært at få favorable lån med sikkerhed i ejendommen. Derfor bør der sikres bedre lånemuligheder til renoveringer i yderområder. En hurtig introduktion af bedre lånemuligheder vil også give en stimulus i den aktuelle krise, en stimulus som ikke vil have væsentlige omkostninger for staten.

Konkret foreslår vi en statsgaranti til lån på op til 200.000 kr. per bolig og per SMV til energiforbedringer. Lånene skal være med op til 20 års løbetid. Der kan være en betaling for garantien på 1% af restgælden for at sikre at kun husejere, der ikke kan få lån uden statsgaranti, vil benytte sig af ordningen. En betaling for garantien vil også bidrage til at minimere statens omkostninger. Med en antagelse om at 20.000 husstande og SMVer benytter sig af ordningen og i gennemsnit sparer 15.000 kWh, inkl. omstilling til varmepumper, er besparelsen 300 mio. kWh (1080 TJ). Heraf er der et overlap omkring 1/3 med besparelsen angivet i forslag 3.

Budget/låneramme: Med en forventning om at 20.000 benytter sig af muligheden og får en garanti på i gennemsnit 100.000 kr., skal der stilles en garanti på 2 mia. kr. Med en betaling for garantien på 1% forventes der ingen eller minimale omkostninger for staten.

5. Socialøkonomisk beskæftigelsesindsats for at få flere reparationer og mere genbrug

Potentialerne for reparation og genbrug, samt at få produkterne til at holde længe, udnyttes alt for dårligt i dag. Det gælder f.eks. tøj, havemaskiner eller hvidevarer. Med gennemførelse af den cirkulære økonomi er der store potentialer i både øget beskæftigelse og i at inddrage civilsamfundet med fx reparationsstationer, borger-til-borger udveksling af erfaringer, lokal deleøkonomi. Involveringen kan ske i skoler, ældreboliger, grundejerforeninger eller boligforeninger.

Udfordringen med reparationer er, at det kan være svært at reparere produkter, og nye produkter er forholdsvis billige i forhold til reparationer. En anden begrænsning er de relativt høje danske lønninger, sammenlignet med mange producentlande. Der er dermed ikke et større "kommercielt marked" for reparationer. Men hvis vi skal bruge vores tøj, hvidevarer m.m. længere i fremtiden, skal vi ikke kun inspirere hinanden til at reparere tingene. Der skal også være steder, hvor reparationer kan gennemføres, reservedele, ekspertise m.m.

VedvarendeEnergis lokalafdeling, Miljø- og Energicentret i Høje Tåstrup, har gennem en årrække med succes drevet en reparationscafé, som har repareret tusinder af elektroniske apparater m.m.

For at øge genbrug og reparationer, foreslår vi støtte til socialøkonomiske virksomheder og NGOer, der vil tilbyde reparationer, upcycling m.m. Med støtte kan socialøkonomiske virksomheder og NGOer ansætte medarbejdere, der har svært ved at finde arbejde i klassiske fuldtidsstillinger. Reparationer af varer og produkter giver plads til medarbejdere med forskellige kompetencer og justerbare arbejdstimer per uge.

Budgetramme: 20 mio. kr. per år, hvilket med støtte på 100.000 kr. per medarbejder giver mulighed for 200 ansættelser i socialøkonomiske virksomheder m.m.

6. Grøn omstillingspulje til civilsamfundet

Vi foreslår, at man opretter en pulje som civilsamfundet kan søge til etablering og drift af grønne projekter. Puljen skal understøtte borgernes engagement i den grønne omstilling. Det kan ikke kun gavne økonomien; men sikre

langsigtet opbakning til grønne tiltag. Puljen bør organiseres som Den Grønne Fond med selvstændig bestyrelse og klar struktur. Prioriteter skal være klima, biodiversitet og cirkulær økonomi. I starten skal også nye jobs til arbejdsløse være en særlig prioritet.

Udover projekter, der direkte støtter vedvarende energi, energibesparelser mm., bør fonden kunne støtte initiativer, hvor civilsamfundets styrkepositioner udnyttes, fx til etablering af klimafællesskaber og netværk, hvor borgerne kan inspirere hinanden til mere genbrug, reparation eller mere klimavenlige ferier i Danmark eller Norden. Med de rette inspirationer bliver grønne beslutninger pludselig nærværende. Et netværk af vejledere kan organisere dialoger, starte initiativer og hjælpe dem på vej, involvere interesserede eller eksisterende organisationer, borgergrupper mm.

Budgetramme: 50 mio. kroner årligt til en Grøn Fond.

7. Mere åbenhed og debat omkring finansiering af hjælpepakker og investeringer

Flere brancher vil have brug for støtte, når Danmark og Europa åbner op igen efter corona krisen. Muligheder for at støtte økonomien efter covid-19 er der mange af. Der bør være særlig fokus på fremtidens grønne brancher og finansieringen af en socialt retfærdig og hurtig grøn omstilling. Desværre mangler der en åben proces og debat omkring tilgangen. Hjælpepakker må ikke som efter finanskrisen 2008 bliver til gavn for de få.

Konkret foreslår vi at der oprettes et prioriteringsforum for stimulus efter corona krisen, hvor også civilsamfundet er repræsenteret. Deltagere skal være en bred kreds af samfundsaktører, der hjælper med at sikre åbenhed og debat omkring de valgte tilgange og investeringer.

Kontakt Miljøorganisationen VedvarendeEnergi: se kontakter på <https://ve.dk/hvem-er-vi/om-organisationen/medarbejdere/> eller kontakt politisk koordinator Gunnar Boye Olesen, gbo@ve.dk, mobil tlf. 24269933